

УДК 336.532.2

Т. С. Нєвєшкіна

Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Розглянуто наукові підходи зарубіжних та вітчизняних науковців щодо оцінювання бюджетних програм. Досліджено показники ефективності та результативності виконання бюджетних програм, що регламентуються законодавством України. Розглянуто показники виконання програм на прикладі бюджетної програми у сфері освіти.

Ключові слова: бюджетна програма, програмно-цільове бюджетування, оцінювання державних цільових програм, результативні показники, методика рейтингової оцінки.

Рассмотрены научные подходы зарубежных и отечественных научных работников относительно оценивания бюджетных программ. Исследованы показатели эффективности и результативности выполнения бюджетных программ, которые регламентируются законодательством Украины. Рассмотрены показатели выполнения программ на примере бюджетной программы в сфере образования.

Ключевые слова: бюджетная программа, программно-целевое бюджетирование, оценивание государственных целевых программ, результативные показатели, методика рейтинговой оценки.

In the article the scientific approaches of foreign and domestic scientists concerning assessment of budgetary programs were considered. Performance effectiveness indicators budgetary programmes which are govern by the legislation of Ukraine were investigated. The performance indicators of the programs were dealt with on an example of the budgetary program in education.

Key words: budgetary program, program-targeted budgeting, evaluation of state task programs, effectiveness indicators, the method of rating.

У даний час в Україні гостро стоїть проблема реформування та вдосконалення організаційно-правового механізму управління видатками бюджетів усіх рівнів. Ефективність управління видатковою частиною бюджету значною мірою залежить від ступеня комплексного застосування елементів програмно-цільового бюджетування. В Україні застосовуються лише окремі з них, тому на практиці не досягнуто основних переваг програмно-цільового бюджетування – встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання. Однією з головних перешкод реалізації в повному обсязі даного методу є труднощі з визначенням показників результативності виконання бюджетних програм. Тому питання щодо визначення методики оцінки бюджетних програм має велике наукове та практичне значення.

Розробленням методики оцінювання бюджетних програм та визначення їх результативних показників займалися такі науковці як Т. З. Бабиц, А. В. Горбик, А. В. Мамишев, В. М. Молоканова, Ц. Г. Огонь, К. В. Павлюк, З. В. Перун, І. Ю. Потеряйло, В. М. Федосов, Т. В. Федченко, Т. В. Щетилова та інші. У даних дослідженнях розглядаються окремі питання та деякі елементи оцінювання результативності виконання бюджетних програм. Але бездоганної методики, яка б дозволяла враховувати в комплексі всі особливості системи бюджетних видатків України, досі не розроблено.

Основною метою статті є висвітлення законодавчо закріплених та наукових методичних підходів щодо визначення показників результативності виконання бюджетних програм в Україні.

Для ефективного управління бюджетним процесом обґрунтована оцінка дер-

жавних програм має велике значення. Так, стає можливим правильно визначати напрями соціально-економічної діяльності держави, оцінювати одержані результати та ефективність використання коштів, направлених на здійснення відповідних заходів. Інформація щодо фактичного виконання державних програм допомагає керівникам приймати зважені та умотивовані рішення. Але якщо показники та критерії виконання програм не досить вагомі та чіткі, виникає загроза прийняття неаргументованих суб'єктивних рішень щодо реалізації бюджетної політики. У результаті – можуть бути не досягнуті намічені цілі, а контроль за ефективністю витрачання бюджетних коштів втрачає значимість.

Показники виконання програм є доволі складними в обчисленні, оскільки вимагають врахування різносторонніх взаємозв'язків якості та ефективності, що не завжди піддаються кількісному оцінюванню. Найчастіше дані показники називають результативними, вказуючи на їх головне завдання – вимірювання результатів.

Для кращої деталізації результативні показники класифікують за певними ознаками. У зв'язку з тим, що досвід застосування програмно-цільового бюджетування в Україні, у порівнянні зі світовим, є досить невеликим, для початку вважаємо доцільним розглянути підходи до класифікації результативних показників зарубіжних науковців.

Досить вагомим та змістовним є дослідження даного питання американським економістом Р. Зоді. Він виділяє наступні види показників оцінки програм: затрат, робочого навантаження, продукту, продуктивності, результативності та користі, причому робить акцент, що останні два показники мають найвагоміше значення. Також зазначає, що коли йдеться про показники бюджетної результативності, необхідно встановлювати чіткі взаємозв'язки між звітністю та відповідальністю. Так, якщо відповідальний виконавець не зміг досягти зазначених цілей бюджетної програми, необхідно проводити дисциплінарні дії, включаючи і звільнення. Річард Ю. Зоді, як представник Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), вніс значний вклад у впровадження програмно-цільового бюджетування в Україні [1].

Інший американський економіст Рональд Хакет виділяє дещо інші типи показників: якості, продуктивності, ефективності, робочого навантаження та рентабельності. Дуже вагомим, на нашу думку, є його зауваження з приводу визначення їх пріоритетності. Так, якщо виникає ситуація обмеженості необхідної інформації для розрахунків, нерідко задовольняються тільки наявними даними. Хакет наголошує, що показники мають бути точними та корисними, а якщо дані для їх розрахунку відсутні, про це необхідно вказувати у бюджетній інформації. Адже в бюджетній програмі є як головні, так і другорядні цілі та завдання, а тому і деякі показники якості мають більш практичне значення на результати програм [2].

Шведський професор Е. Ведунг у дослідженнях оцінки державної політики та державного управління вважає доцільним для оцінки програм використовувати показники продуктивності та ефективності. Причому зазначає, що ефективність можна виміряти двома способами: через аналіз витрат і вигід у грошовому виразі та як результативність витрат у фізичному. Характерним є те, що результативність в його трактуванні – це оцінювання мети без врахування нанесених витрат, бо якщо говорити про використання ресурсів для досягнення відповідних результатів, то йдеться вже не про результативність, а про ефективність [3].

Керол Вайс у навчальному посібнику «Оцінювання: методи дослідження програм та політики» детально розглядає питання оцінювання процесів і резуль-

татів, визначає відмінності між ними. Він робить акцент на якісних показниках оцінювання ефективності і результативності програм, аргументуючи це унікальністю кожної програми. Як результат – соціальні програми отримали нове значення, їх почали розглядати більш детально, враховуючи всі особливості виконання – складність реалізації з залученням значних людських ресурсів та специфіку вимірювання результатів [4].

Цікавими також є погляди Світового банку щодо використання показників результативності виконання проєктів. Дуже точним та лаконічним, на нашу думку, є визначення поняття показників результативності виконання, під якими слід розуміти «міру оцінювання впливу проєкту, його продукту, кінцевого результату та задіяних ресурсів, моніторинг яких здійснюється в процесі виконання проєкту для оцінки ступеню досягнення його завдань. Показники організують інформацію таким чином, щоб виявити взаємозв'язок між впливом проєкту, його продуктом, кінцевим результатом та задіяними ресурсами та допомогти окреслити поточні проблеми, що можуть зашкодити досягненню цілей проєкту» [5].

Спеціалістами Світового банку було розроблено різні типи показників оцінювання виконання проєктів: показники задіяних ресурсів, продукту, впливу і результатів, відповідності, ефективності, результативності та сталості. На нашу думку, дуже доречним є впровадження використання, крім загальноновживаних, саме показників сталості, що відображають сталість переваг проєкту в часі, зокрема після закінчення його фінансування [6].

У зарубіжній літературі для оцінки програм пропонується ще багато показників, такі як своєчасність, що характеризує вчасність або затримку надання послуг; рівень доступу, що визначає ступінь доступу окремих соціальних груп до певного виду послуг; фінансової діяльності та інші. Але, на наш погляд, вони не мають вагомого впливу в процесі оцінювання програм та не є пріоритетними для впровадження в Україні.

Проведений аналіз дозволяє визначити, що в процесі оцінювання виконання бюджетних програм може використовуватися велика кількість результативних показників, які суттєво відрізняються своєю сутністю. Деякі з них, наприклад, показники витрат, важко віднести до показників результативності, але вони також відіграють важливу роль для загального результату. Для продуктивного функціонування система оцінювання повинна бути злагодженою, без розбіжностей та протиріч. Кількість показників результативності, при цьому, повинна бути достатньою для визначення ступеня ефективності використання головним розпорядником бюджетних коштів. Зауважимо, що більшість країн також чітко обмежує їх кількість для того, щоб не обтяжувати розрахунки та забезпечити вибір найбільш достовірних і характерних показників.

Після переходу України від планового фінансування до управління видатковою частиною орієнтованою на результат, вітчизняні науковці почали розробляти власні підходи до визначення показників результативності виконання бюджетних програм, адаптовані до внутрішніх умов.

Так, Т. З. Бабич вважає, що хоч в українському бюджетному процесі використовують поняття «результативні показники», коректніше їх називати «показники виконання», оскільки існує показник результативності. Ми повністю підтримуємо думку автора з приводу даного зауваження. Також науковець звертає увагу на те, що лише деякі показники, такі як «затрати», «продукт» та «економічна ефективність» можна виміряти досить легко, спираючись на фінансову

звітність. Однак вони не дають повної оцінки доцільності самої програми. Найважливішим індикатором результативності самої програми автор вважає показник якості (або результативності). Зазначає, що часто він може бути суб'єктивним і не підраховуватися математично, але повинен бути всеохоплюючим і відображати загальний соціальний ефект від отримання послуги, як суспільного блага [7].

Також не можна не погодитись з думкою вітчизняного дослідника Т. В. Федченко, що бюджетні програми різняться між собою напрямками та цілями, засобами та ресурсами для реалізації, впроваджуються у різні галузі, отже розробка універсальної системи показників для визначення результативності та ефективності виконання всіх бюджетних програм є недоцільною. Таким чином, центральне місце у визначенні ступеня ефективності використання бюджетних коштів повинен зайняти узагальнюючий (інтегральний) показник ефективності виконання бюджетних програм, який би відображав підсумкові результати сумісної дії окремих чинників, що характеризують різні сторони ефективності та відображаються певною системою показників [8].

Український науковець К. В. Павлюк виконала ґрунтовний аналіз існуючих видів результативних показників. Розглянувши різні підходи зарубіжних авторів, головними вимогами до системи показників оцінки результативності бюджетних програм називає те, що дані показники повинні надавати комплексну, всебічну оцінку виконання бюджетної програми, забезпечувати повноту охоплення у поєднанні з відповідною простотою системи показників. Також зазначає, що при розробленні системи показників ставиться мета відбити широкий спектр економічних і соціальних процесів, що відбуваються під час виконання програми [9].

У своїх дослідженнях теоретик і практик Ц. Г. Огонь указує на те, що наявність результативних показників дає змогу провести якісний і кількісний аналіз практики застосування бюджетних технологій із виконання кожної бюджетної програми та оцінити ефективність використаних державних коштів у процесі надання суспільних благ і послуг населенню. Проаналізувавши результати виконання бюджетних програм в Україні, він виділив деякі недоліки. Так, бюджетні програми досить часто запроваджуються без реальних розрахунків і ґрунтовних вимірів для досягнення поставленої мети, без визначення чітких результатів їх реалізації, а найголовніше, однозначних, обґрунтованих обсягів і джерел фінансування. Рівень показників за результатами прийнятих управлінських рішень є досить низьким, а використання бюджетних коштів за окремими бюджетними програмами неефективним. Показники витрат і надалі зростають як у цілому, так і на одиницю одержаного продукту. Рівень охоплення громадян стосовно отримання ними суспільних благ і послуг залишається умовно стабільним відповідно до законодавства, але нестабільним на практиці та має негативну тенденцію щодо їх фінансового забезпечення. На нашу думку, зазначені зауваження, безумовно, є доречними та потребують негайного вирішення [10].

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що в українській науковій літературі немає єдиного погляду щодо показників оцінки результативності бюджетних програм, їхнього змісту та взаємодії. Але кожний підхід вносить свої особливості та компоненти в розвиток вітчизняної економічної думки, проектує моделі оцінювання, до яких варто прагнути з теоретичної точки зору, та такі, що можна ввести на практиці.

Зважаючи на всі зарубіжні та вітчизняні дослідження, вважаємо, що на даному етапі становлення програмно-цільового бюджетування в Україні система показників оцінки результативності бюджетних програм має включати:

- показники витрат;
- показники продукту;
- показники економічності;
- показники ефективності;
- показники якості;
- показники сталості.

Надалі спробуємо визначити, яким головним критеріям мають відповідати зазначені показники. На нашу думку, вони повинні надавати комплексну, розгорнуту оцінку виконання бюджетної програми, при чому забезпечувати повноту охоплення у поєднанні з простотою обчислення показників. До того ж, мають відображати широкий діапазон економічних і соціальних процесів, що відбуваються під час виконання програми. Система показників має бути реалістичною, тобто складатися з таких показників, які фактично можуть обчислюватися (порахуватися), а також надавати можливість відстеження процесів у динаміці. Не головним, але рекомендованим критерієм є відкритість інформації для користувачів. У результаті, така система показників не є громіздкою, перевантаженою інформацією. Водночас вона є достатньою для аналізу й оцінки ситуації, визначенні недоліків та перспектив розвитку.

Наступним кроком нашого дослідження є аналіз вітчизняної законодавчої бази з даного питання. Так, у Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 р. № 538-р «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі» зазначається, що «результативні показники – кількісні та якісні показники, які характеризують результати виконання бюджетної програми і підтверджуються статистичною, бухгалтерською та іншою звітністю і які дають можливість здійснити оцінку використання коштів на виконання бюджетної програми». Також вказується, що застосування результативних показників дає змогу чітко показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність і відповідність визначеній меті, а також порівнювати результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, визначати найефективніші бюджетні програми при розподілі бюджетних коштів. Але на практиці, здебільшого, не досягається всіх зазначених переваг.

Згідно даної концепції результативні показники поділяються на такі групи: показники затрат, продукту, ефективності та якості.

На наш погляд, показники ефективності та якості більш вагомі для оцінювання програм, тому вважаємо доцільним розглянути їх більш детально. Показники ефективності визначаються як відношення кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до їх вартості у грошовому або людському вимірі (витрати ресурсів на одиницю показника продукту). Показники якості, у свою чергу, відображають якість вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг).

У Методичних рекомендаціях щодо проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності виконання бюджетної програми

результативні показники також поділено на чотири групи [11]. Разом з тим, у них лише перелічені групи показників без акцентування уваги на методах їх визначення (окрім показників ефективності в класичному загальному вираженні без уточнень). Не здійснюється розрахунок таких показників і в самих бюджетних програмах.

Наказом Міністерства фінансів України від 20 грудня 2010 року № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» затверджено «Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетної програми». Ці вимоги передбачають, що результативні показники, зокрема мають визначатись на підставі фактично досягнутих показників; характеризувати динаміку досягнення мети, виконання завдань бюджетної програми та напрямів використання бюджетних коштів; узгоджуватись з показниками, визначеними прогнозними та програмними документами економічного та соціального розвитку, державними цільовими програмами; об'єктивно та реалістично відображати характерні особливості та специфіку діяльності головного розпорядника, визначати результати його діяльності; надавати можливість перевірки достовірності та точності їх розрахунків, співставності за окремі періоди; підтверджуватись офіційною звітністю та даними обліку, що є джерелами інформації для визначення результативних показників.

Також наказом встановлено, що примірний перелік результативних показників затверджується Міністерством фінансів України, а головні розпорядники розробляють методичку розрахунку для результативних показників, що потребують методологічних роз'яснень їх змісту.

Для прикладу розглянемо показники, які використовуються при оцінюванні бюджетної програми 2201160 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації», головним розпорядником коштів якої є Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Згідно паспорта, завданнями бюджетної програми є:

забезпечення виконання державного замовлення по підготовці фахівців, аспірантів та докторантів;

забезпечення організації навчального процесу ВНЗ III і IV рівнів акредитації; утримання ВНЗ III і IV р. а.;

забезпечення гарантованого державного соціального захисту учасників навчального процесу;

забезпечення ефективності системи управління освітньою діяльністю.

Перелік результативних показників, що використовуються для оцінювання виконання даної бюджетної програми наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Результативні показники, що характеризують виконання бюджетної програми 2201160 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації»

Типи показників		Од. виміру
1		2
Показники затрат		
1	Кількість навчальних закладів	од.
2	Середньорічне число посадових окладів, ставок професорсько-викладацького персоналу	од.
3	Середньорічне число штатних одиниць адмінперсоналу, за умовами оплати віднесених до науково-педагогічного персоналу	од.

Закінчення табл. 1

1		2
4	Середньорічне число штатних одиниць пед. персоналу	од.
5	Середньорічне число штатних одиниць спеціалістів	од.
6	Середньорічне число штатних одиниць робітників	од.
7	Всього середньорічне число ставок/штатних одиниць (2+3+4+5)	од.
8	Всього число ставок/штатних одиниць/на початок періоду	од.
Показники продукту		
1	Середньорічна кількість аспірантів, які навчаються без відриву від виробництва	чол.
2	Середньорічна кількість аспірантів, які навчаються з відривом від виробництва	чол.
3	Середньорічна кількість докторантів	чол.
4	Середньорічна кількість студентів вечірньої форми навчання	чол.
5	Середньорічна кількість студентів денної форми навчання	чол.
6	Середньорічна кількість студентів заочної форми навчання	чол.
7	Середньорічна кількість стипендіатів за рахунок коштів бюджету	чол.
8	Кількість студентів, що будуть прийняті на перший курс за денною формою навчання	чол.
9	Середньорічна кількість студентів відмінників	чол.
10	Середньорічна кількість дітей-сиріт на повному держ. забез.	чол.
11	Середньорічна кількість дітей-сиріт під опікою	чол.
12	Кількість випускників денної форми навчання(без перехідного контингенту)	чол.
13	Кількість випускників денної форми навчання які будуть працевлаштовані за фахом	чол.
14	Кількість осіб із числа дітей-сиріт, яким буде виплачуватись щорічна допомога для придбання навч. літератури	од.
15	Кількість випускників з числа дітей-сиріт, яким буде виплачуватись одноразова грошова допомога при працевлаштуванні	од.
16	Кількість одержувачів адресної допомоги випускникам, які навчалися за педагогічними спеціальностями	од.
17	Випуск аспірантів, які навчаються з відривом від виробництва	од.
18	Випуск аспірантів, які навчаються з відривом від виробництва та успішно завершують навчання і захистять дисертації	од.
19	Випуск докторантів	чол.
20	Випуск докторантів, які успішно завершують навчання і захистять дисертації	чол.
21	Кількість студентів денної форми навчання на початок періоду	чол.
22	кількість студентів заочної форми навчання на початок періоду	чол.
23	Кількість стипендіатів за рахунок коштів бюджету на початок періоду	чол.
24	Кількість студентів денної форми навчання Укооспілки на початок періоду	чол.
25	Кількість студентів заочної форми навчання Укооспілки на початок періоду	чол.
26	Середньорічна кількість студентів денної форми навчання по навчальних закладах Укооспілки	чол.
27	Середньорічна кількість студентів заочної форми навчання по навчальних закладах Укооспілки	чол.
28	Середньорічний приведений контингент студентів закладів Укооспілки	од.
Показники ефективності		
1	Витрати на 1 аспіранта, які навчаються без відриву від виробництва	грн.
2	Витрати на 1 аспіранта з відривом від виробництва	грн.
3	Витрати на 1 докторанта	грн.
4	Витрати на 1 приведенного студента	грн.
5	Витрати на 1 приведенного студента закладів Укооспілки	грн.
Показники якості		
1	Відсоток осіб, які отримують відповідний документ про освіту	відс.
2	Відсоток осіб, які будуть прийняті на денну форму навчання на держ. замовлення	відс.
3	Відсоток працевлаштованих випускників денної форми навчання у загальному обсязі випускників денної форми навчання	відс.
4	Відсоток аспірантів та докторантів, які успішно завершують навчання та захистять дисертації у загальному випуску	відс.

Як видно з табл. 1, для оцінки програми використовується достатньо велика кількість критеріїв. Але, на нашу думку, доцільно було б запровадити використання ще таких критеріїв, які б відображали сталість переваг проекту в часі, зокрема після закінчення його фінансування, а також критерії рівня доступності освіти, відповідно до сучасних стандартів для всіх категорій громадян незалежно від місця проживання, соціального і майнового статусу і стану здоров'я та критерії рівня відповідності освіти сучасним стандартам.

Зазначимо, що запроваджує систему рейтингового оцінювання діяльності вищих навчальних закладів III і IV рівнів акредитації. На даний час розробляється змістовна структура рейтингової системи, критеріальне дерево рейтингу, показники первинної інформаційної бази та рейтингові індикатори. Одним із цих критеріїв оцінювання діяльності є якість науково-педагогічного персоналу та науково й науково-технічна діяльність вищих навчальних закладів. Ці два критерії визначають успіхи, досконалість та конкурентоспроможність вищих навчальних закладів. Якість науково-педагогічного персоналу характеризується показниками залучення викладачів з науковими ступенями та вченими званнями до навчально-виховного процесу. Критерії наукова та науково-технічна діяльність визначаються результатами діяльності у вищих навчальних закладах у сфері наукової та науково-технічної діяльності. До якості складової цього критерію входить субкритерій підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів у площині оцінювання результатів роботи аспірантури та докторантури. Показниками є захист докторських та кандидатських дисертацій. У таблиці 2 наведено вірогідний перелік параметрів, який, при умові затвердження рейтингової методики, буде використовуватись при оцінюванні діяльності результатів наукової та науково-технічної діяльності вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації.

Таблиця 2

Параметри, що підлягають рейтинговій оцінці при оцінюванні діяльності вищих навчальних закладів III і IV рівнів акредитації

Параметри, які характеризують накопичений ВНЗ науково-технічний потенціал	
1.	Кількість штатних працівників, вибраних академіками НАН України та іншими державними академіями
2.	Кількість штатних працівників, вибраних членами-кореспондентами НАН України та інших державних академій
3.	Кількість штатних працівників нагороджених Державною премією у галузі науки і техніки, або Державною премією ім. Т.Г. Шевченка
4.	Чисельність докторів наук у складі ВНЗ
5.	Чисельність кандидатів наук у складі ВНЗ
6.	Чисельність професорів серед штатних працівників
7.	Чисельність доцентів серед штатних працівників
8.	Чисельність докторантів
9.	Чисельність аспірантів
10.	Кількість працівників у фахових радах по захисту докторських або кандидатських дисертацій
11.	Обсяг фінансування із загального фонду державного бюджету
12.	Балансова вартість наукового обладнання
13.	Кількість комп'ютерних робочих місць у ВНЗ
14.	Кількість проведених наукових семінарів, конференцій
15.	Кількість виставок, в яких ВНЗ брав участь
16.	Кількість студентів, які брали участь у 2-му турі олімпіад, або у Всеукраїнських конкурсах наукових студентських робіт

Параметри результатів наукової та науково-технічної діяльності ВНЗ	
1.	Обсяг надходжень до спеціального фонду державного бюджету
2.	Обсяг надходжень до спеціального фонду державного бюджету, приведений до обсягу фінансування із загального фонду
3.	Обсяг фінансування із міжнародних фондів
4.	Ефективність докторантури – (кількість вчасно захищених докторських дисертацій до плану, у %)
5.	Ефективність аспірантури, у %
6.	Кількість захищених докторських дисертацій
7.	Кількість захищених кандидатських дисертацій
8.	Кількість науковців, що отримують стипендії кабінету Міністрів, та Президента України
9.	Кількість науковців, що отримують інші стипендії та премії
10.	Кількість експонатів, що надавались на виставки
11.	Кількість результатів роботи, впроваджених у виробництво
12.	Кількість проданих ліцензій
13.	Кількість одержаних охоронних документів
14.	Кількість доповідей на конференціях, зроблених науково-педагогічними працівниками
15.	Кількість опублікованих монографій
16.	Кількість опублікованих наукових робіт у видатних закордонних фахових виданнях
17.	Кількість фахових видань, засновником яких є ВНЗ
18.	Кількість публікацій науково-педагогічних працівників
19.	Кількість публікацій у співавторстві із студентами
20.	Кількість самостійних публікацій студентів
21.	Кількість доповідей студентів на конференціях
22.	Кількість студентів, що беруть участь у виконанні НДКР із оплатою праці
23.	Кількість студентів – переможців у 2-му турі олімпіад та у Всеукраїнських конкурсах студентських наукових робіт

Отже, оцінка результативності програм є ефективним інструментом управління видатковою частиною бюджету. Але сьогодні в Україні не існує чіткої методики щодо формування показників результативності бюджетних програм та переліку мінімально необхідних показників для кожної галузі. Як наслідок, у головних розпорядників коштів виникають труднощі з виокремленням таких показників, які б могли повністю охарактеризувати стан виконання програми та визначати взаємозалежність між виділеними коштами та одержаними результатами.

Ми вважаємо, що процес управління бюджетними коштами може стати більш ефективним із проведенням таких заходів, як:

- розроблення критеріїв визначення пріоритетності бюджетних програм для суспільства, завдяки яким стане неможливим спрямування бюджетних коштів на реалізацію таких заходів, у виконанні яких зацікавлене обмежене коло осіб;

- дотримання вимоги, що цілі та завдання окремої бюджетної програми повинні бути чіткі, зрозумілі та лаконічні, а також відповідати загальнодержавному стратегічному плану. Відповідно і результативні показники мають виявляти переваги програм у просторі і часі, загальну їх корисність для суспільства;

- розроблення та затвердження типового переліку показників результативності по всім напрямкам програмного фінансування, що дозволить отримувати повну та своєчасну інформацію про використання державних ресурсів та позбавитися від практики оцінювання кінцевого результату тільки за показниками продукту;

– проведення семінарів, курсів навчання чи пояснювальної роботи для державних службовців при впровадженні нових вимог щодо методики обчислення результативних показників;

– розроблення системи заохочення для головних розпорядників бюджетних коштів при ефективному виконанні бюджетних програм;

– чітке визначення відповідальності кожного органу управлінської структури за нецільове, необґрунтоване та неефективне використання бюджетних коштів.

І головне, урядовці, приймаючи чи відхиляючи кожну конкретну програму, повинні пам'ятати, що це не просто дані та розрахунки, а численні долі членів суспільства – дітей, інвалідів, пенсіонерів та ін.

У подальших дослідженнях передбачається проведення ґрунтовного аналізу виконання конкретної бюджетної програми, оцінки її показників якості та ефективності, а також виявлення взаємодії та залежності між ними.

Бібліографічні посилання

1. **Зоді Р.** Бюджетування результативності (Бюджетний процес та результативність використання бюджетних коштів) : підручник / Р. Зоді; підготовлено Річардом Ю. Зоді, за участю М. Скота Лоуренса та Дональда П. Лейсі та ін. – К., 1987. – 147 с.
2. **Хакет Р.** Програмно-цільовий метод. Program Budgeting Manual. Varents Group / Р. Хакет. – Varents group, 1999. – Р. 111–112.
3. **Ведунг Е.** Оцінювання державної політики і програм / Е. Ведунг; [пер. з англ. В. Шульга]. – К., 2003. – С. 291.
4. **Вайс К.** Оцінювання: методи дослідження програм та політики / К. Вайс; [пер. з англ. Р. Ткачука та М. Корчинської; наук. ред. пер. О. Кілевич]. – К., 2000. – С. 61–63.
5. Показники, що застосовуються для моніторингу результативності виконання проєктів [Електронний ресурс]: посібник для керівників проєктів, підготовлений Відділом оцінки операцій Світового Банку. – К., 2009. – С. 6. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/document/243708731/pmi_final.doc
6. Там само. – С. 16.
7. **Бабич Т. С.** Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Т. С. Бабич. – К., 2008. – 22 с.
8. **Федченко Т. В.** Оцінка ефективності виконання бюджетних програм галузі охорони здоров'я / Т. В. Федченко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 3 (53). – С. 105–110.
9. **Павлюк К. В.** Оцінка виконання бюджетних програм: результативні показники / К. В. Павлюк // Фінанси України. – 2005. – № 2. – С. 70–77.
10. **Огонь Ц. Г.** Програмно-цільовий метод та ефективність бюджетних програм / Ц. Г. Огонь // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 20–29.
11. Про вдосконалення проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм : Наказ Головкиру України № 444 від 15.12.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua>

Надійшла до редколегії 10.02.2012